

Terezínská iniciativa 125

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

březen 2025

Dostaňte je domů hned!

**Rodiče a příbuzní unesených živých i mrtvých rukojmích,
kteří jsou stále v Gaze
(Tel Aviv 22. února 2025)**

Foto: Matěj Stránský

V Pinkasově synagoze proběhla v pátek 7. března tradiční tryzna za terezínský rodinný tábor

Všechny přítomné uvítal Michal Stránský, předseda Terezínské iniciativy:

Vážené členové Terezínské iniciativy, vážené dámy a vážení pánové,

všechny vás vítám na dnešní každoroční tryzně.

Zvláště vítám vzácné hosty:

paní Roni Abramson, zástupkyni velvyslankyně Státu Izrael s doprovodem,

paní Petru Dachtler, zástupkyně velvyslance Spolkové republiky Německo s doprovodem,

paní Bettinu Kirnbauer, velvyslankyni Rakouské republiky s doprovodem,

pana Jana Roubínka, ředitele Památníku Terezín,

paní Pavlu Niklovou, ředitelku Židovského muzea v Praze,

oba pány rabíny – vrchního rabína pana Karola Sidona

i pražského rabína pana Davida Petera.

Vaší účasti na dnešní tryzně si velmi vážím.

Všichni víte, proč jsme se dnes sešli v Pinkasově synagoze. Všichni víte, co se událo před jedenaosmdesáti lety v nejhroznějším koncentračním a vyhlazovacím táboře v Osvětimi. Předpokládám, že všichni znáte z historie, že na zítřejší den připadá výročí největší hromadné vraždy českých občanů, všichni víte, že v noci z osmého na devátého března přišlo o život bezmála čtyři tisíce lidských bytostí.

Prosím, uctěme minutou ticha jejich památku i památku všech zavražděných, a to nejen v Osvětimi. Vzpomeňme také na oběti palestinského řádění 7. října 2023.

Scházíme se tady pravidelně každý rok, abychom si na oběti rodinného tábora nejen vzpomněli, ale abychom si také uvědomili a připomněli, že rasismus a antisemitismus, intolerance a lidská nesnášenlivost neskončila zároveň s koncem 2. světové války. Bohužel trvá dosud. V Evropě i jinde.

6 svíček za 6 milionů židovských obětí zapálí dnes mladá slečna Justýna Kolárová, vnučka Olgy a Vladimíra Kolárových.

Hlavní projev přednese Pavel Hoffmann, který žije už takřka 60 let ve Spolkové republice Německo a který neúnavně přednáší v Německu na co by, právě tam, neměli zapomenout.

Tryznu za oběti terezínského rodinného tábora ukončí modlitbou vrchní rabín pan Karol Sidon.

Hlavní projev přednesl Pavel Hoffmann:

Vážené dámy, vážení pánové, milí přátelé, považuji za velkou čest, že já jako zahraniční a jeden z nejmladších členů první generace Terezínské iniciativy smím pronést památní řeč na této tryzně, kde vzpomínáme na jednu z největších vražd českých židů v Osvětimi. Při mých besedách v Německu, kde žiji už skoro 60 let, a jiných zemích je tato událost vždy částí mé přednášky. Celkem 17 500 českých židů bylo deportováno během konce 1943 a začátkem 1944 do Osvětimi. I moje teta Gertruda Steinová a její dcera Eva Steinová byly v těch transportech. Obě byly zavražděny v plynových komorách, pravděpodobně hned po příjezdu do Osvětimi. Prvních 5 000 českých židů, kteří byli už v září 1943 deportováni, bylo kvůli možnosti kontroly Červeným křížem ušetřeno nelidského oholení hlavy a roztržení rodin. Čekali na „zvláštní zacházení“ 6 měsíců. Po 6 měsících, kdy bylo jasné, že Červený kříž už nebude Osvětim kontrolovat, bylo těch 3 792 přeživších českých židů tzv. rodinného tábora během jedné noci v plynové komoře brutálně zavražděno. Pokud mám správnou informaci, zpívali tito čeští židé před vraždou Hatikvu (dnešní izraelskou hymnu) a českou národní hymnu. Při této informaci, kterou uvádím v besedách, říkám, že i pro tyto k smrti odsouzené židy byl Izrael jedinou nadějí pro budoucnost židovského národa.

Jen několik měsíců po této hrozně vraždě bylo Eichmannovými transporty deportováno víc než 400 000 maďarských židů do Osvětimi, většina z nich byla taktéž v plynových komorách brutálně zavražděna. Byla to největší hromadná vražda v této válce. Mezi těmito maďarskými židy byly 4 generace mé rodiny z Československé zakarpatské části, která byla od roku 1938 násilně připojena k Maďarsku. Nejmladší – Jiří – dvouletý syn mého strýce, a nejstarší – moje třiaosmdesátiletá prababička Kateřina, která dokonce dojela živá v dobytčáku do Osvětimi (jak mi potvrdila jedna účastnice této deportace, která jako mladá žena Osvětim přežila). Až na mého strýce, mladého lékaře, nikdo z mé blízké rodiny Osvětim nepřežil.

Já jsem se narodil v Praze, kde si moje matka vzala v roce 1938 mého otce. Po atentátu na Heydricha byl můj otec 11. června 1942 zastřelen spolu s ostatními oběťmi v Kobylisích. Jen tři měsíce po této vraždě byli rodiče mého otce, sudetoněmečtí židé, deportováni do Osvětimi a okamžitě po příjezdu zavražděni v plynových komorách. Já sám jsem byl v červnu 1943 spolu s mou matkou deportován do Terezína. Moje matka, 34letá dětská lékařka, zemřela v Terezíně během krátké doby a já jsem přežil téměř zázrakem jako 4letý chlapec skoro dva roky v Terezíně, kde jsem vlastně čekal po celou dobu na deportaci do Osvětimi, resp. na plynovou komoru. Neuvěřitelným osudem jsem byl v únoru 1945 zařazen do tzv. švýcarského transportu s 1 200 vězni, který opravdu dorazil 7. února 1945 do St. Gallen. Přestože jsem podle dochovaného záznamu švýcarského lékaře byl smrtelně nemocen a těžce traumatizovaný, byl jsem od té doby osvobozen.

Vážené dámy a pánové, milí přátelé z Terezínské iniciativy, my z první generace, kteří jsme přežili tuto hrůzu, vzpomínáme už 80 let na naše zavražděné sestry, bratry, rodiče a prarodiče.

Napsalo se tisíce knih a příběhů o osudech, uspořádalo statisíce besed, četli jsme pozorně historii tohoto úžasného národa za 3 000 let, od antiky, středověku, doby temna až do dnešní doby. Je asi nejvyšší čas udělat jednou jakoby účetní uzávěrku, abychom si uvědomili dříve, než všichni odejdeme, jakých cílů jsme dosáhli ve světě, který byl i bez ohledu na holocaust už 2,5 tisíce let antisemitský. Každý z nás měl zcela jiný osud a vnímal pohled na svou identitu jinak. Musím přiznat, že než jsem se dostal do Německa, nebral jsem navzdory mému osudu mé židovství vážně. Dozvěděl jsem se čirou náhodou až ve svých 9 letech, že jsem Žid. Dokonce ani dobu pronásledování a popravy židů Stalinem a komunisty za doby Slánského, jsem nevnímal jako mladý žák tak pozorně, jak by si situace zasloužila. Měl jsem štěstí, že v rodině sestry mé tety na východním Slovensku, která se mě jako nemocného sirotka ujala, se pěstovaly aspoň minimální židovské tradice, takže jsem měl dokonce ve svých 13 letech Bar micva.

Do země pachatelů holocaustu jsem se dostal zcela náhodně, těsně před obsazením Československa Sovětskou armádou. Přesto přiznávám, že jako aktivní žid žiju teprve 30 let, tzn. prakticky od revoluce, od té doby, co jsem se ke zděšení mé manželky a částečně mé rodiny veřejnosti představil jako člen židovského národa a přeživší holocaustu. Začal jsem chodit na besedy, psát články, a hlavně zajímal jsem se o Stát Izrael a podrobně o Blízký východ. Od té doby ale žiji jako politický žid velmi aktivně a mám víc kritiků, než si dovedete vůbec představit.

Německo mlčelo po válce skoro 20 let, než se začalo s tzv. Gedenkkultur neboli vzpomínkovou kulturou. Mé dcery se ve 13 letech rozhodly pragmaticky, že se stanou úředně křesťankami jako jejich matka. Moje starší dcera se nedozvěděla ve škole o holocaustu skoro nic a moje mladší dcera jen díky učiteli náboženství, který žákům z vlastního popudu vyprávěl o tomto největším zločinu na lidstvu. Tehdy přišla dcera jednou ze školy a řekla mi: „Táto, jsem ráda, že k nim nepatřím.“ Dnes, když jim je přes 60 let, zůstal jsem jako žid jediný v rodině a o holocaust se zajímá z 15členné rodiny se čtyřmi vnuky a vnučkami jakož i s třemi pravnučky jedině můj nejmladší vnuk David.

Kdo věřil, že po holocaustu a vyvraždění dvou třetin evropských židů, resp. 90 % židovských dětí v Evropě, je antisemitismus minulostí, se hrozně zmýlíl.

Přišel jsem do Německa v roce 1968 a tehdy většina lidí křičela „My jsme Izrael“. Doufal jsem, že to bylo vyjádření sympatií k židům. Později jsem si uvědomil, že to byla jen naděje, že obrovská arabská převaha konečně zničí židy v Izraeli, a tentokrát to nebudou Němci. To se ukázalo velmi jasně při tzv. jomkipurské válce v roce 1973, kdy izraelští židé bojovali o svou existenci. Od roku 1967 se začala situace pro židovský národ zásadně měnit. Židovský národ, který měl konečně svůj stát, který slíbil každému židovi na

světě možnost pobytu a jistoty a který dokázal, že je schopen splnit poselství, které židé, co vylezli roku 1945 z pekla dali světu: „**Už nikdy se nevystavíme nebezpečí totálního zničení, tento slib v nás všech hoří. To je naše zkušenost, naše historie.**“

Najednou se veškeré diktatury a kupodivu i tzv. progresivní vlády spojily s vražedným národem, který se vytvořil v 70. letech a dal si jméno antického národa Filištinů, tedy jednoho z největších nepřátel prvního antického židovského státu. Jeho zakladatelé veřejně prohlásili, že vytvořili tento národ za jediným účelem, a to zničit židovský stát a jeho obyvatele. Od té doby podporují tento národ veškeré tzv. levicově liberální vlády a organizace. Ve jménu tohoto národa byla roku 1976 provedena dvěma německými levicovými aktivisty Willfriedem Bösem a Brigittou Kuhlmannovou, společně s arabskými teroristy, první poválečná selekce židů a ve jménu tohoto vražedného národa bylo barbarsky zavražděno nespočet židů ve Francii, Belgii, Německu, Izraeli a v jiných zemích. Současně začala arabská a levicová propaganda perverzně měnit historii, odsuzovat a osočovat Izrael, jeho vládu a židy všeobecně. Svět si začal zvykat na tvrzení, že židovský stát je rakovinným nádorem, který musí být zničen. V tomto ovzduší jsem začal přednášet na besedách a měnil své přednášky kvůli nesnesitelnosti pohledu světa na židy a jejich jedinou demokratickou zemi na Blízkém východě.

Dnes žiji v zemi, jejíž prezident pokládá věnec na hrob vraha, teroristy a antisemity Arafata! Žiji v zemi, jejíž

kancléřka přivedla do Německa miliony antisemitských muslimů, kteří zde útočí na židy a židovské instituce. V zemi, jejíž kancléř nabízí světoznámému antisemitovi Abu Mazenovi (Mahmúd Abbás) veřejný výstup ve spolkovém kancléřství a po antisemitském nenávisném projevu mu dokonce podává ruku. V zemi, která podporuje teroristické gangy a kolaboruje s antisemitskými státy jako Katar a Írán, které chtějí zničit židovský Stát Izrael a nás židy. V zemi, kde po mé besedě ve škole přijdou muslimští žáci k učitelce a řeknou jí, že Hitler udělal velkou chybu, protože nezničil všechny židy a nechal některé žít. Ještě horší je, že učitelka se mi písemně přiznala, že se neodváží proti tomu něco udělat. V zemi, kde ve většině škol s muslimskou většinou je nejhorší nadávka ve škole „ty žide, ty oběti“ a kde židovští žáci opouštějí státní školy, protože nevydrží ten mobbing a přecházejí do soukromých židovských škol. V zemi, kde pokřik „ Hamas, Hamas Juden ins Gas“ ze statisíce hrdel je považován za projev lidového folklóru a zůstává bez konsekvence. Kde tisícový dav slavil největší a nejbarbaršnější vraždu židů od holocaustu jako národní svátek, bez toho, že by někdo okamžitě zakročil. V zemi, kde před synagogami musí ve dne v noci stát ozbrojenci. V zemi, kde se nemohu vždy a všude projevit jako žid. V zemi, kde izraelskou vlajku vykoupenu židovskou krví, část obyvatel vnímá jako provokaci. V zemi, kde dokonce Centrální rada židů nedoporučuje židům nosit veřejně jarmulku a ukazovat židovskou identitu.

Vážené dámy a pánové, milí přátelé, holocaust a jeho přeživší slouží dnešní německé vládě už několik let jen jako bič proti lidem s jiným smýšlením, než vyžaduje červeno-zelená ideologie. Je až trapné, když se s frázemi, kterými tito 95 až století přeživší při různých událostech musí podporovat vládní propagandu. Příslušníci izraelské vlády se nazývají ultrapravičáky a skoro fašisty na druhé straně platí skoro všechny západoevropské vlády, jakož i německá, pod rouškou humanity, za vyvraždění židů milionové částky masovému vrahovi Abbásovi, který prokazatelně platí každému vrahovi židů větší odměny, než je plat arabského dělníka. Většina německého obyvatelstva souhlasí s tím, aby další, jakkoliv vzniklý tzv. stát Palestina byl zcela bez židů (Judenfrei), jak to přísežně slíbil svým spoluobčanům pan Abbás a v minulosti Adolf.

Nejenom já, ale i velcí světově známí židé jako Eli Wiesel, Leon de Winter, Imre Kertész považují antisionismus a nenávisť k Izraeli za největší nebezpečí pro židovskou existenci. Jako příklad bych rád citoval některé výroky nositele Nobelovy ceny a přeživšího holocaustu Imreho Kertésze, který ve svém posledním díle před smrtí „Einkehr“, což je v přeneseném smyslu sebereflexe, kde si on i ostatní uvědomili, jak málo se na světovém antisemitismu, až na způsob a zdroj, změnilo. Imre Kertész píše, cituji:

„Domnívám se, že evropští židé se dopouštějí sebevražedné chyby, když se připojí k vytí evropských intelektuálů a vysokých úředníků, kteří je ještě včera chtěli vyhubit

a kteří nyní pod záminkou kritiky Izraele nacházejí nový jazyk pro starý antisemitismus. Proč by měli mezitím své záměry změnit?“

„Děkuji Bohu, že vidím dnes Davidovu hvězdu na izraelských tancích, a ne na své hrudi jako v roce 1945.“

„Vždy mě znepokojovala lež zahalená sentimentalitou, která obklopovala Osvětim. Nyní, když se Evropa otevřeně přiznává ke zničení Izraele, vyhlazování židů a jinými slovy k Osvětimi, vzduch se takřkajíc vyčistil.“

Jediný blog kritizující dnešní situaci, který by založen potomkem přeživších holocaust Henrykem Broderem a jehož autoři jsou velmi často evropští a izraelští židé, kteří nejsou nakaženi levicovým virem a hlavně nejsou placeni vládou, jsou v dnešním Německu nejen neuvěřitelně tvrdě kritizováni a musí často k soudu bránit svá práva, ale zbabělým způsobem zbavování existence tím, že levicové organizace píšící společností, které své reklamy na tomto blogu uveřejňují, že rozšíří pomluvu, že podporují pravičáky a nepřátele demokracie. Bohužel s úspěchem, takže my čtenáři jsme několikrát museli zachránit tento blog a nakladatelství před bankrotem.

V dnešním Německu se strana, která jediná požaduje zastavení placení milionů euro za vyvražďování židů Abbásovi, a tím organizaci Hamás, a jediná požaduje považovat Jeruzalém za hlavní město Izraele, označuje za spolek nacistů a za vyvrhe lidstva.

Nejvíc jsem ale poznal nebezpečný antisemitismus po sedmém říjnu 2023, kdy jsem poprvé zažil událost, kterou jsem nazval a nazývám holocaustem. Kdo si myslí, že přeháním, ať si představí, co by se stalo s 8 miliony izraelských židů, kdyby se neuměli bránit. Proto čtu moje stanovisko, které uveřejnil časopis Tereziánská iniciativa v listopadu 2022. Před každou mou přednáškou ve škole, univerzitě nebo spolku, kam mě pozvou, zveřejňuji i interview iráckého židovského chlapce Simona, který přežil jeden z nejhorších pogromů v roce 1941 se jménem Farhud.

Moje poslední beseda se studenty pedagogické fakulty v Augsburgu byla ukázkou dnešního postoje k té barbarské vraždě 1 200 Izraelců a vůči židům vůbec. Po přednesení mého stanoviska jsem přešel na moji přednášku jako v posledních 15 letech. Asi ve třech čtvrtinách jsem byl brutálně přerušen organizátorem a požádán, abych přestal a přešel na líčení svého osudu v Terezíně. Po přednášce byla velmi krátká diskuse, která se prakticky nezabývala dnešní situací. Po návratu domů jsem dostal kopii e-mailu, který profesor vychovávající budoucí pedagogy poslal dalšímu zájemci o moji besedu. Varoval ho přede mnou a napsal doslovně, že by mně mělo být zakázáno veřejně vystupovat. Na mou otázku, jakými argumenty chce odůvodnit svůj postoj, mi napsal, že text mého stanoviska k 7. říjnu není jenom nepohodlný, ale přesahuje veškeré hranice a neslučuje se s demokratickými pravidly. Nenapsal ani jediný protiargument, která část mého stanoviska odpovídá jeho posudku. Přiznávám, že to bylo poprvé, kdy někdo doporučil mě nenechat promluvit.

Milí přátelé z Tereziánské iniciativy přeživší holocaust, nechci nikomu nic předepisovat a vím, že to, co jste prožili na vlastní kůži před 80 lety je pořád živé, ale prosím vás, zamyslete se nad dnešním antisemitismem, který ohrožuje existenci jediného židovského státu, a uvědomte si, že jenom dokud existuje Izrael nikdo už Osvětím nepostaví.

Děkuji vám za poslech mého projevu a dovoluť zakončit slovy: Am Izrael Chai.

Pláč se střídá s euforií

Určitě se s ním shledám. Musím. Tragické i šťastné příběhy lidí, které unesl Hamás

Úryvky z reportáže Ondřeje Kundry z Izraele, otištěné v týdeníku Respekt 10/2025,
foto Matěj Stránský

Koncem února prožil Izrael snad nejpohutnější týden po teroristickém útoku 7. října 2023. V době, kdy od této tragédie uplynulo 500 dní, v celé zemi zavládl obrovský žal i radost téměř současně. V rozmezí dvou dnů lidé truchlili nad navrácenými těly zavražděných dětí Kfira a Ariela a později i jejich matky Shiri, ale také se radovali z propuštění šesti živých rukojmích.

Čtyřicet dalších zůstává stále v Gaze spolu s těly pětadvaceti potvrzených těl zavražděných. Izraelci dál vedou boj o jejich návrat.

Je 20. února 2025, jedna hodina odpoledne. Kolona čtyř sanitek s policejním doprovodem přijíždí před Ústav soudního lékařství Abú Kábir na předměstí Tel Avivu. Z hraničního přechodu v Pásmu Gazy jim to sem trvalo tři hodiny, přičemž cestu lemovaly zástupy truchlících Izraelců. Sanitky vezou čtyři těla, mezi nimi také ty bratrů Bibasových – v době úmrtí desetiměsíčního Kfira a čtyřletého Ariela, nejmladší vydané oběti krvavého nájezdu palestinských fanatiků. Jejich matka Shiri, jak se později ukazuje, mezi předanými těly není. Hamás ji přislíbil vydat s těly dětí,

místo toho jejího ale v jedné z rakví ležela neznámá palestinská žena. Po Netanjahuově hrozbě okamžitého ukončení příměří a nátlaku amerického prezidenta Donalda Trumpa poslali teroristé tělo Širi Bibas do Izraele následující den. Izraelci to vnímají jako cynickou hru Hamásu, objevuje se i vysvětlení, že v Gaze jsou těla zavražděných v tak špatném stavu, že mohlo dojít k záměně. Jediný, kdo z rodiny přežil, je otec Jarden. Hamás ho v Gaze držel odděleně a propustil ho letos v únoru. „Můžeme potvrdit, že Kfir Bibas a jeho bratr Ariel byli brutálně zavražděni teroristy, když byli drženi ►

Kolona s těly sourozenců Bibasových

jako rukojmí v Gaze, nejspíše v listopadu 2023. Tyto dvě nevinné děti byly zajaty jako rukojmí živé a spolu se svou matkou Širi byly odvečeny ze svého domu. V rozporu se lží Hamásu nebyli bratři zabiti při izraelském náletu. Teroristé ty dva malé chlapce nezastřelili, ale zabili je holýma rukama,“ uvedl po forenzním prozkoumání těl dětí mluvčí izraelské armády Daniel Hagari.

O dva dny později střídá žal radost. V sobotu 22. února se od brzkého rána začínají lidé scházet na náměstích po celé zemi, aby společně u velkých televizních obrazovek sledovali návrat šesti přeživších rukojmích, kteří v podzemních kobkách kdesi v Pásmu Gazy strávili 505 dní, dva z nich dokonce více než 10 let. Dnes je radost o to větší, že se teroristé rozhodli pustit na svobodu místo každý týden obvykle tří unesených jejich dvojnásobný počet. Hlavním dějištěm smutku i momentálních oslav je náměstí před telavivským Muzeem moderního umění, které se krátce po únosu stalo centrálním místem všech událostí spojených s rukojmími. Začalo se mu říkat Náměstí rukojmích a je polepené fotkami rukojmích. „Dostaňte je domů hned,“ je napsáno pod každou jednotlivou tvář, čímž rodiny unesených vyzývají vládu premiéra Benjamina Netanjahua, aby jejich milované zachránila okamžitě stůj co stůj. Šestice právě překročila hranice s Gazou, kde si je od zástupců Mezinárodního červeného kříže přebírá izraelská armáda. Dokumentární

Helikoptéra s právě propuštěnými 6 rukojmími

Stále v očekávání

kamery snímají první objekty osvobozených vězňů s rodiči a partnery, všichni společně pak nasedají do vojenské helikoptéry, jež s nimi o patnáct minut později přelétává nad Náměstím rukojmích do telavivské nemocnice. Dav jejím pasažérům mává, lidé se radují a pláčou současně. Tento okamžik štěstí je zároveň možná na dlouhou dobu poslední. Propuštěním této šestice totiž končí prozatím dohodnuté výměny živých rukojmích a panuje obava, co bude následovat.

Jedním z těch, kteří dál tonou v trýznivé nejistotě ohledně osudu svých blízkých, je Dani Miran (79), jehož šestačtyřicetiletého syna Omriho teroristé unesli z kibucu Nahal Oz ležícího necelý kilometr od hranic s Gazou. „Trhá mi srdce, že se do aktuální výměny nedostal. Prožívám ale štěstí s těmi, kdo mají své milované už několik hodin doma,“ říká Dani Miran. Příběh jeho syna je podobný mnoha dalším uneseným: když v jeho kibucu začaly 7. října v půl sedmé ráno sirény varovat před raketovým útokem, stihli se Omri a jeho žena Lišaj se svými dětmi – dvouletou a šestiměsíční dcerou – zabarikádovat v zabezpečené místnosti patřící ke standardní výbavě domů v kibucech izraelsko-gazanského příhraničí a s nožem v ruce byli připraveni se bránit. Teroristé se za nimi později přes opevněné dveře nemohli dostat, přivedli proto šestnáctiletého souseda, který je začal prosit, ať otevrou, nebo že ho na místě zabijí. Manželé

Oholím se společně se synem

to nakonec psychicky nevydrželi, ze soucitu odemkli, díky čemuž se útočníci dostali do úkrytu. Vzápětí je i s dětmi odvedli do vedlejšího domu jiné rodiny, kde předtím zastřelili osmnáctiletou dívku. Její matku, ženu Omriho a jejich dvě dcery nechali z dosud nejasného důvodu být, muže – včetně otce zastřelené a Omriho – unesli. „Miluji tě, budu chránit naše dívky, budeme tu na tebe čekat,“ byla poslední slova, která Omri od své ženy slyšel. „Pokaždé, když se probudím, mi prolitne hlavou, že zítra už se s ním určitě shledám. Nic jiného si nepřipouštím,“ říká Omriho otec Dani, který je se svým dlouhým sněhobílým vousem k nepřehlédnutí i uprostřed velkého davu mnoha dalších lidí. Vousy, které dřív nenosil, si nechal narůst proto, že když se jeho syn v tunelech pod Gazou nemůže ve velmi špatných hygienických podmínkách mýt ani holit, nechce si tenhle luxus dopřávat ani on sám. „Oholíme se společně, až se zase shledáme,“ říká Dani.

Na Náměstí rukojmích stojí stánek, kde si lze volně zapůjčit 3D brýle a prostřednictvím filmu se ve virtuální realitě přenést do jednoho z modelových gazanských úkrytů, kde teroristé unesené lidi drží. Virtuální prostředí je autentické, vzniklo na základě výpovědí již propuštěných. Divák se ocitá v tmavé kobce, zblízka na něj zírá terorista z Hamásu a řve co-si arabsky. Chvějící se uvězněná matka vedle drží v rukou plačící mimino, s každým dalším vzlykem roste ve vězniceli

3D brýle simulují věznění rukojmích v Gaze

Luis Har a za ním nápis „Až do posledního rukojmího“

agrese. Křičí na ženu, že jestli dítě okamžitě nezmlkne, oba je zabije. Dítě je k neutištění, terorista k němu sklání hlavu samopalu, na poslední chvíli před masakrem však strhává jeho pozornost další vězeň, který tu dosud ležel na zemi v tratišti krve. Ztěžka vstává, chce ženu ochránit, věznil ho ale sráží pažbou své zbraně. Krev z rozbitého obličej tryská do všech stran a muž se přestává hýbat.

Jednasedmdesátiletý Luis Har zažil se svou partnerkou Clarou říjnový útok teroristů během návštěvy Clařiných příbuzných v kibucu Nir Jicchak. Jde o poměrně odlehlé místo vedle Gazy kousek od egyptských hranic, a Har byl právě odsud s partnerkou unesen. Svůj život střídal mezi tímto místem, kde měla dům také Clara, a dalším nepříliš vzdáleným a rovněž napadeným kibucem Urim, kde v sedmdesátých letech po přestěhování se z Argentiny zapustil kořeny. Na svobodu se nejdřív dostala předloni Clara – Hamás ji propustil v rámci první výměny –, Luise pak po 129 dnech v Gaze zachránila při speciální operaci k tomu vycvičená policejní jednotka. Jako jednoho z mála, protože u něj měli štěstí a zjistili, kde je. „Někdy na jih jezdím, strávím tam den a pak se zase vrátím do Tel Avivu. Vzpomínky na to, co se stalo, jsou ještě příliš čerstvé. Den ode dne se to lepší, nevím, třeba už se tam letos zvládnou přesunout. Rozhodně bych chtěl,“ říká Har k možnosti znovu se odstěhovat s Clarou zpět do jejich dvou kibuců.

„Teď je dostaňte domů!“

Minulost v Přítomnosti: připomínka tragické noci v Osvětimi

Pavlaína Šulcová, foto Vojtěch Brtnický

Ve dnech 7. – 9. března připravilo Centrum paměti a dialogu Bubny v pražském kině Přítomnost třídní filmovou přehlídku s příznačným názvem *Minulost v Přítomnosti*. Tato akce připomněla tragickou noc z 8. na 9. března 1944, kdy bylo v Osvětimi-Birkenau zavražděno 3792 československých Židů z tzv. terezínského rodinného tábora. Prostřednictvím mimořádných filmů a diskusí s odborníky i potomky přeživších se diváci mohli zamyslet nad důsledky holocaustu a jeho odkazem pro současnou společnost. Akce byla určena pro školy a širokou veřejnost.

„Vybrané snímky vznikly mezi 40. a 60. lety v autentických lokacích. Je důležité je vidět ale i proto, že vybízí k tomu je vnímat současnou optikou. Je dobré si uvědomit, že ty filmy, na které se díváte, nerepresentují něco, co je daleko, něco, co bylo, něco, co už se nikdy v životě nemůže stát a nemůže opakovat,“ zdůraznil ve svém úvodu Tomáš Hubáček, filmový historik Národního filmového archivu.

Iluze a realita

Součástí programu pro školy byla projekce dokumentu *Město darované* Vladimíra Kresla z roku 1965, který využívá archivní záběry z německého propagandistického filmu *Theresienstadt – Vůdce daroval židům město*. Ten měl v roce 1944 přesvědčit Mezinárodní červený kříž, že Židé v Terezíně žijí v dobrých podmínkách. Realita však byla tragická – po natáčení byli většina vězňů deportována do Osvětimi. Kresl

tyto záběry konfrontuje s terezínskými kresbami Bedřicha Fritty a autentickými svědectvími, což dělá z jeho snímku mimořádně silný umělecký i historický dokument. Projekci předcházela úvod filmografa Národního filmového archivu Tomáše Hubáčka a během diskuse se studenty historik Zbyněk Tarant vysvětlil různé historické souvislosti. Dalším zásadním filmem byl *Transport z ráje* (1962), který vznikl podle předlohy Arnošta Lustiga. Režisér Zbyněk Brynych zasadil příběh do autentických prostor Terezína a obsadil do rolí i přeživší vězně. Jeho cílem bylo zachytit každodennost v táboře a ukázat realitu, kterou se nacisté snažili zkrasit propagandou. Diskuse se zúčastnila také dcera Arnošta Lustiga, Eva Lustigová, která studentům přiblížila život a dílo svého otce, ale i svoji osobní zkušenost jako zástupce druhé generace z hlediska přenosu mezigeneračního traumatu.

Víkendové projekce pro veřejnost představili další významné filmy české kinematografie, mezi nimi *Démanty*

noci Jana Němce, *Daleká cesta* Alfréda Radoka, *A pátý jezdec je strach* Zbyňka Brynycha. Všechny filmy uvedl a do kontextu zasadil filmový historik Tomáš Hubáček. V sobotu proběhl také mezigenerační dialog o židovské identitě po válce, která nabídla porozumění a hlubší pohled na to, jak válka ovlivnila jednotlivce a jejich vztah k identitě a co znamená být Židem v dnešním světě. Pozvání přijali zástupci tří poválečných generací František Bányai, Dominika Weiss Hošková a Emma Günsberger. Obě diskuse moderoval Michal Kaderka, pedagog a odborník na mediální gramotnost.

Reflexe minulosti pro budoucnost

Centrum paměti a dialogu Bubny považuje vzdělávání mladé generace o historii holocaustu za klíčové v boji proti nenávisti a dezinformacím v současné společnosti. Filmová přehlídka tak poskytla nejen historické souvislosti, ale i prostor pro kritické myšlení a porozumění širším společenským otázkám. Jak upozornili diskutující, nenávistné ideologie nejsou minulostí, ale neustálou výzvou pro demokracii a lidská práva. Akce proto chtěla oslovit nejen pamětníky, ale i studenty a širokou veřejnost, s cílem posílit mediální gramotnost a schopnost kriticky reflektovat historii v souvislosti se současností. Snahou organizátorů akce – Centrum paměti a dialogu Bubny, Národní filmový archiv, Státní fond kinematografie a kino Přítomnost – bylo vytvořit bezpečný prostor pro důležitou diskusi, která může přispět k lepšímu porozumění nejen historii, ale i přítomnosti.

„Hledáme nové formáty, jakým způsobem uchovat paměť obětí šoa a předat ji mladším generacím. Festival ukázal, že kombinace filmové projekce a diskuse s odborníky je vynikajícím nástrojem ve vzdělávání, který ocení pedagogové i studenti. Smyslem akce je vzít si z minulosti ponaučení pro dnešní svět,“ dodala ředitelka Centra paměti a dialogu Bubny Pavlína Šulcová.

Rekonstrukce nádraží

Centrum paměti a dialogu Bubny (dříve Památník ticha) bude sídlit v rekonstruované budově nádraží Praha–Bubny, odkud bylo v letech 1941–1945 deportováno téměř padesát tisíc československých Židů a osob označovaných za Židy. Jeho posláním je uchovávat paměť obětí šoa a být živým místem, které spojuje minulost s přítomností prostřednictvím vzdělávacích a kulturních programů.

Vláda na konci února tohoto roku schválila další kroky, které jsou klíčové pro zahájení revitalizace objektu nádraží Bubny. Týkají se převodu pozemku, na němž se objekt nachází, rekonstrukce, zajištění projektové dokumentace a financování samotného projektu. Správa železnic bude projektově přestavbu řídit a CPDB zajistí přípravu a uhrazení nákladů rekonstrukce. Ta by měla začít v letních měsících letošního roku. Vzájemné vztahy a spolupráci mezi Správou železnic, jako vlastníkem objektu železniční stanice Praha–Bubny, a Centrem paměti a dialogu Bubny zajistí Smlouva o vertikální spolupráci.

Emma Günsberger

Eva Lustigová

Dominika Weiss Hošková

Vršovické divadlo MANA uvádí Čapkův Krakatit: příběh o pokušení a poznání

Slavný, nadčasový a strhující příběh vynálezce, který si až příliš pozdě uvědomí, jaký dopad na svět může mít jeho objev ničivé třaskaviny zvané Krakatit. Čapkův příběh, který divákům nabídne drama i idylu, vášeň i obyčejnost prostých lidských citů, hru démonů i laskavost andělů, měl na vršovické scéně divadla MANA premiéru 9. ledna 2025. Vynálezce Prokopa hraje Ondřej Černý, dále účinkují Týna Průchová, Lukáš Jurek a Marek Frňka.

„Prokopův boj je o poznání, ale i o morálních hranicích,“ říká dramaturgyně divadla Věra Mašková.

„Čapek nám připomíná, že každá síla, kterou vypustíme do světa, může mít nezměrné důsledky.“

Premiéra inscenace v režii renomovaného divadelníka Doda Gombára připomíná i výročí Karla Čapka, který se narodil právě 9. ledna před 135 lety.

Čapkův román je i po sto letech od svého vzniku stále aktuální. Inscenace zachycuje příběh člověka na jeho cestě mezi ďábelským našeptáváním a vábením boží věčnosti. *„Celé představení odehrají čtyři herci a jedna tanečnice. Inscenace je pojatá jako psychologická hra, kde laboratoř inženýra Prokopa není jen místem experimentů, ale i zrcadlem jeho rozervané mysli,“* vysvětluje dramaturgyně Věra Mašková. *„Příběh ukazuje zápas muže s mocným světem, kde zisk a moc znamenají víc než morálka nebo dokonce zachování života na Zemi. Zápas je komplikovaný i setkáním s osudovou láskou, která může být opravdová, ale může být také velkou lží,“* říká Mašková, podle níž hraje v inscenaci důležitou roli i hudba Gabriely Vermelho. *„Čapek klade důraz na moment odpovědnosti člověka za to, co vytváří a uvádí v život. A nejedná se jen o sílu, jako v případě třaskaviny Krakatit, ale o určitou volnou energii, která může pomáhat, ale také strašlivě škodit,“* dodává dramaturgyně.

Příběh člověka, který chtěl příliš mnoho

Hlavní hrdina je inženýr Prokop. Jeho cesta začíná velkým objevem – extrémně silnou výbušninou zvanou Krakatit.

Zatímco mocní lidé touží po jejím využití, on sám se děsí možných důsledků. Jeho zápas je ale komplikovaný vášnivou a osudovou láskou k tajemné Princezně, která je i součástí mocenské hry. *„Prokop je umanutý,“* popisuje herec Ondřej Černý svoji postavu, *„Ať už tvoří, hledá či miluje. Zároveň je nepoddajný, tvrdohlavý. Touží po velkých věcech, které ho ale zároveň děsí,“* říká Černý.

Divadlo v Čapkově sousedství

Divadlo MANA je místem, které uvádí Čapkova díla pravidelně. Na repertoáru vršovické scény jsou kromě Krakatitu i inscenace inspirované životem spisovatele. Je to například hra Čapek a Ve dvě na Kodaňské nebo titul Matka. *„Karel Čapek je pro nás inspirací, je symbolem první republiky a hodnot, které se i my snažíme udržet při životě. Vila bratří Čapků se navíc nachází v Praze 10, kde sídlí i naše divadlo, což nás k němu ještě více přibližuje,“* vysvětluje Věra Mašková.

Jana Bryndová,

www.vrsovickedivadlo.cz

Týna Průchová a Ondřej Černý v roli vynálezce Prokopa

Švandovo divadlo jede do světa

Do Izraele, Kanady a do USA

Začátkem června pojedí Švandovo divadlo do Jeruzaléma a Tel Avivu, kde divákům uvede drama *Šoa* v češtině s hebrejskými titulky.

10. června bude hostovat s dramatem *Šoa* v Khan Theater v Jeruzalémě. Představení uvede potom 12. června i v Malenky Theatre v Tel Avivu. V inscenaci uvedené v češtině s hebrejskými titulky vystoupí Marta Dancingerová s Miroslavem Hruškou. Režisérem je Daniel Hrbek. Hostování se koná v koprodukcii s Českým centrem Tel Aviv vedeném Janem Šternem.

Miroslav Hruška v dramatu *Šoa*, foto Patrik Borecký

Marta Dancingerová v inscenaci *Šoa*, foto Richard Moučka

Koncem září se divadlo chystá do Toronta a Chicaga s nejnovější inscenací *Dívka na trampolíně* inspirovanou životem Zdeny Salivarové a Josefa Škvoreckého.

„Smíchovská scéna uzavřela také dlouhodobé partnerství s The Shakespeare Center of Los Angeles,“ oznámil Daniel Hrbek, ředitel Švandova divadla.

„V letech 2025–2028 spolu chceme vytvořit hned několik projektů. Prvním bude *R.U.R.*, nová verze hry Karla Čapka. Premiéru plánujeme v roce 2026 v Los Angeles, pak hru uvedeme v New Yorku a samozřejmě ji představíme i v Česku,“ prozradil Daniel Hrbek, který je garantem projektu za Českou republiku.

Inscenace *Dívka na trampolíně* je v režii Martina Františáka, uměleckého šéfa Švandůku.

„Hostování bude součástí širší prezentace české autorské tvorby pod názvem Josef Škvorecký: *The Swell Season/Prima sezóna*. Americkému a kanadskému publiku přiblíží život a dílo spisovatelů a manželů Škvoreckých, zakladatelů exilového nakladatelství 68' Publishers,“ říká Hrbek.

Smíchovská scéna chystá také rezidence, kdy zve zahraniční divadelníky do Prahy: koncem března 2025 přijedou do Peškovky, kreativního centra Švandova divadla, dvě herečky z pařížského Dumbstruck Theatre Company. Spolu s Ductus Defereus, rezidenčním souborem Peškovky, a se studenty DAMU tu budou pracovat na inscenaci *La Surface de La Lune* – zkouška otevřená veřejnosti zde se uskuteční 28. března od 19 hodin.

„Divadelníci z Los Angeles k nám začátkem tohoto roku přijeli na rezidenci, aby tu lépe poznali Čapkův život a dílo. O další prezentaci nové verze *R.U.R.* ve fázi work in progress teď jednáme v New Yorku a ve Washingtonu, kam bychom měli odletět v září 2025. Na programu bude scénické čtení hry a další doprovodný program,“ uvedl Daniel Hrbek, ředitel Švandova divadla. V průběhu let 2025–2026 mají podle Čapkových her a románů vzniknout také rozhlasové hry. I na nich se budou podílet umělci ze Švandova divadla.

Vedle divadelních představení v Maja Prentice Theatre v Torontu a Chopin Theatre v Chicagu připravuje Švandovo divadlo také tvůrčí workshopy pro studenty tamních universit: V Kanadě jde o The University of Toronto, Centre For Drama and Performance Studies, v USA je to Northwestern University v Chicagu.

„V obou zemích jde o důstojnou a výjimečnou možnost představit tamějším divákům kvalitní českou činohru. Podstatná je i kontinuita rozvíjení dosavadních kontaktů a navazování nových partnerství,“ míní Daniel Hrbek.

Batoh, medvěd a osm kartonů vodky

Věra Semerádová

Byla jsem „zlobivé“ dítě, věčně jsem utíkala, věčně se na něco ptala, s ničím si nedokázala dlouho hrát. Řečeno současným jazykem – prostě hyperaktivní holčička. To vše skončilo v pololetí první třídy, kdy nás „čtenáře“ odvedla paní učitelka do knihovny. Od té doby stačilo dát mi do ruky knihu, téměř jakoukoli, a byl klid. To mi vydrželo až dosud. Přečetla jsem toho tuny, ale málokterá knížka mě tak nadchla, zaujala, donutila tu téměř k pláči, tu k úsměvu, a především mě zaskočila: Opravdu to tam tak bylo? Vždyť to je kousek od nás. A jezdili jsme tam. A takhle se cítili mí bratřanci, když emigrovali? Mluví o knize *Batoh, medvěd a osm kartonů vodky* kterou napsal Lev Colinkin. Její příběh je vlastně velmi jednoduchý. Malý židovský chlapeček (autor) vypráví, jak v roce 1990, tedy za vlády Gorbačeva, opustil zcela legálně rodnou Ukrajinu a s celou rodinou se přestěhoval do USA. Možná, že jste tuhle knihu už četli, vyšla v Brně v roce 2017, ale pokud ne a patříte alespoň k občasným čtenářům, nejen mohu, ale přímo musím vám ji doporučit.

Památník Terezín vyhlašuje nový ročník výtvarné a historicky I. ročník filmové soutěže!

Památník Terezín vyhlašuje na rok 2025 XXIX. ročník výtvarné a I. ročník filmové soutěže Memoriálu Hany Greenfieldové se společným tématem Nikdy více?

Dějiny po roce 1945 i současné události ukazují, že se lidstvo z druhé světové války nepoučilo. Osvobození vězňů nacistického ghetta pro židy a věznice gestapa v Terezíně před 80 lety neznamenalo, že se již zločiny zde páchané nikdy nebudou opakovat.

Avšak stejně jako tehdy, tak i dnes existují lidé, kteří se snaží navzdory této skutečnosti naplňovat okřídlené rčení „nikdy více“ a změnit svět k lepšímu. Jedním z nich byl i Přemysl Pitter, jenž pomáhal židovským dětem pronásledovaným nacisty. Vedle toho však po druhé světové válce také ochraňoval německé děti, které sice nemohly za zločiny nacistického Německa, i přesto se staly terčí odplaty.

Lektoři vzdělávacího oddělení Památníku Terezín k letošnímu tématu dodávají: „*V letošních pracích by se měli soutěžící zamyslet nad následujícími otázkami: Poučilo se lidstvo z druhé světové války? Co můžeme dělat pro to, aby lidskost zvítězila nad nenávistí, stejně jako v případě Přemysla Pittra? Máme šanci tento zápas vyhrát? Co vede některé lidi k tomu, že tento boj svádí bez ohledu na výsledek?*“

Podmínky a průběh výtvarné soutěže:

Výtvarné práce musí soutěžící vytvořit v rámci zamyšlení se nad výše uvedenými otázkami a elektronické kopie/náhledy/fotografie výtvarných prací (v kvalitním rozlišení) musí být předány/odeslány elektronicky na jednu z níže uvedených e-mailových adres. Každý účastník zasílá maximálně jednu výtvarnou práci. Autoři nejkvalitnějších výtvarných prací budou na základě rozhodnutí odborné komise následně požádáni o zaslání originálů svých prací do finálového rozhodovacího kola.

Podmínky a průběh filmové soutěže:

Filmové práce spojené s výše uvedenými otázkami musí být předány/odeslány elektronicky na jednu z níže uvedených e-mailových adres, přičemž každý účastník (jednotlivec či tým) zasílá maximálně jednu filmovou práci. Práce musí mít stopáž v délce minimálně jedné minuty a maximálně tři minut (kratší a delší práce nebudou hodnoceny). Soutěžící mohou své práce vytvářet buď s použitím libovolného softwaru, nebo mohou využít platformu USC Shoah Foundation. V druhém případě však musí využít alespoň jeden úryvek výpovědi pamětníků z videoarchivu této instituce.

Stručný návod k práci s platformou USC Shoah Foundation.

Do účasti v soutěži se mohou zapojit žáci základních a středních škol, gymnázií a učilišť z České republiky, přičemž počet zasílaných děl z jedné školy není nijak omezen. Práce musí být zaslány ve formě elektronických kopií, náhledů, fotografií a video souborů na jednu z níže uvedených e-mailových adres nejpozději do **11. dubna 2025**.

Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže proběhne **5. června 2025** v Terezíně. Výherci získají věcné ceny i peněžní odměnu.

Další informace a podmínky soutěže jsou k dispozici na webu Památníku Terezín v sekci *Vzdělávání*.

Kontaktní adresy pro zaslání prací:

Výtvarná a filmová soutěž:

Sylvie Holubová, tel.: 416 724 576, holubova@pamatnik-terezin.cz

Jana Švarcová, tel. 416 724 584, svarcova@pamatnik-terezin.cz

Kontaktní adresa pro bližší informace k filmové soutěži

(platforma USC Shoah Foundation):

Martin Šmok, smok.martin@gmail.com

Ruská duše neexistuje

Co víme o dnešním Rusku a odkud se to vzalo? Jak o Rusku přemýšlet?

Co se v Rusku děje za fasádou agenturních zpráv? Jakým vývojem prošla tamní společnost od rozpadu SSSR? Kde hledat historické kořeny nynějšího stavu a války proti Ukrajině? Odpovědi nejen na tyto otázky lze najít v rozhovoru Jana Bělíčka se slavistou a kulturním historikem Tomášem Glancem. Ruská duše neexistuje vychází přesně tři roky od chvíle, kdy ruská armáda zaútočila na Kyjev (Vyšehrad, 399 Kč).

„Pojem ruská duše si lze představit jako takovou nekonečně variabilní, libovolně interpretovatelnou projekční plochu, kam si každý může dosadit, co chce a co odpovídá jeho zkušenostem, přáním a předsudkům. Pro někoho to budou vrcholy světové kultury, vytvořené autorkami a autory z Ruska, pro jiného představují ruskou duši zrůdy naprogramované ruskou armádou, dopouštějící se zvěrstev v Buče. Ve skutečnosti ruská duše neexistuje. Je to stejná fikce jako třeba slovanská povaha nebo typický Žid,“ říká Tomáš Glanc.

Tomáš Glanc se v dialogu s Janem Bělíčkem snaží proti zkratkovitým тезисům a schematickým představám o situaci v Rusku postavit konkrétní popis vybraných jevů ruské současnosti. Místo jednoduchých a jednoznačných odpovědí nabízí svůj osobní pohled, rozhled a mnohdy nečekané souvislosti. Vychází při tom nejen ze svých odborných znalostí, ale také z osobní zkušenosti člověka, který Rusko pravidelně navštěvoval. Kromě ideologie Putinova režimu a příčin ruské invaze do Ukrajiny se zabývá proměnami ruské opozice od 80. let, nadějami, ambicemi a hrůzou 90. let, kulturním undergroundem nebo různými vrstvami pravoslavné církve.

Ve svých odpovědích se Tomáš Glanc zamýšlí i nad tím, v čem se putinovské Rusko liší od Sovětského svazu a proč je jeho neustálé srovnávání se sovětskou minulostí zavádějící. „Nynější režim aktivně a selektivně vyzdvihuje všechno, co se mu ze sovětského příběhu líbí a hodí. Třeba obrovskou státní rozlohu a gigantickou sféru vlivu, vítězství ve druhé světové válce, respekt, který vyvolával ve světě Stalin, vojenskou sílu,

sputnik a prvního člověka ve vesmíru, stabilitu,“ vysvětluje Tomáš Glanc. Radě měst a některým ulicím hlavně v metropolích byla podle jeho slov sice navracena jejich původní jména a transparenty velebící komunistickou stranu vystřídaly obří reklamy na

luxusní západní zboží. Ale všechny ty rudé hvězdy, srpy, kladiva a sovětské názvosloví zůstaly na svých místech, a dokonce se začaly reprodukovat. Ale to je pouze povrch.

V dnešní Ruské federaci lze sledovat i řadu nesovětských rysů. „V čele státu stojí mafiánský klan, jehož podřízené žene k loajalitě především touha po obrovských příjmech a majetcích. Vzrůstá konzumní společnost. Vlivem brutálně kapitalistických poměrů se nepřetržitě rozvírají sociální nůžky, vzniká čím dál větší materiální nerovnost,“ říká Tomáš Glanc a dodává: „Obyvatelstvo

je obsluhováno gigantickým zábavním průmyslem. Nejnovější globální trendy v módě nebo kosmetice jsou zprostředkovány de facto v přímém přenosu. I na úrovni folklóru je jasné, že rozdíl je značný. V Rusku koluje bonmot – komunisti vybudovali zemi, ve které idioti věřili ve šťastnou budoucnost. Putinisté vybudovali zemi, ve které idioti věří ve šťastnou minulost.“

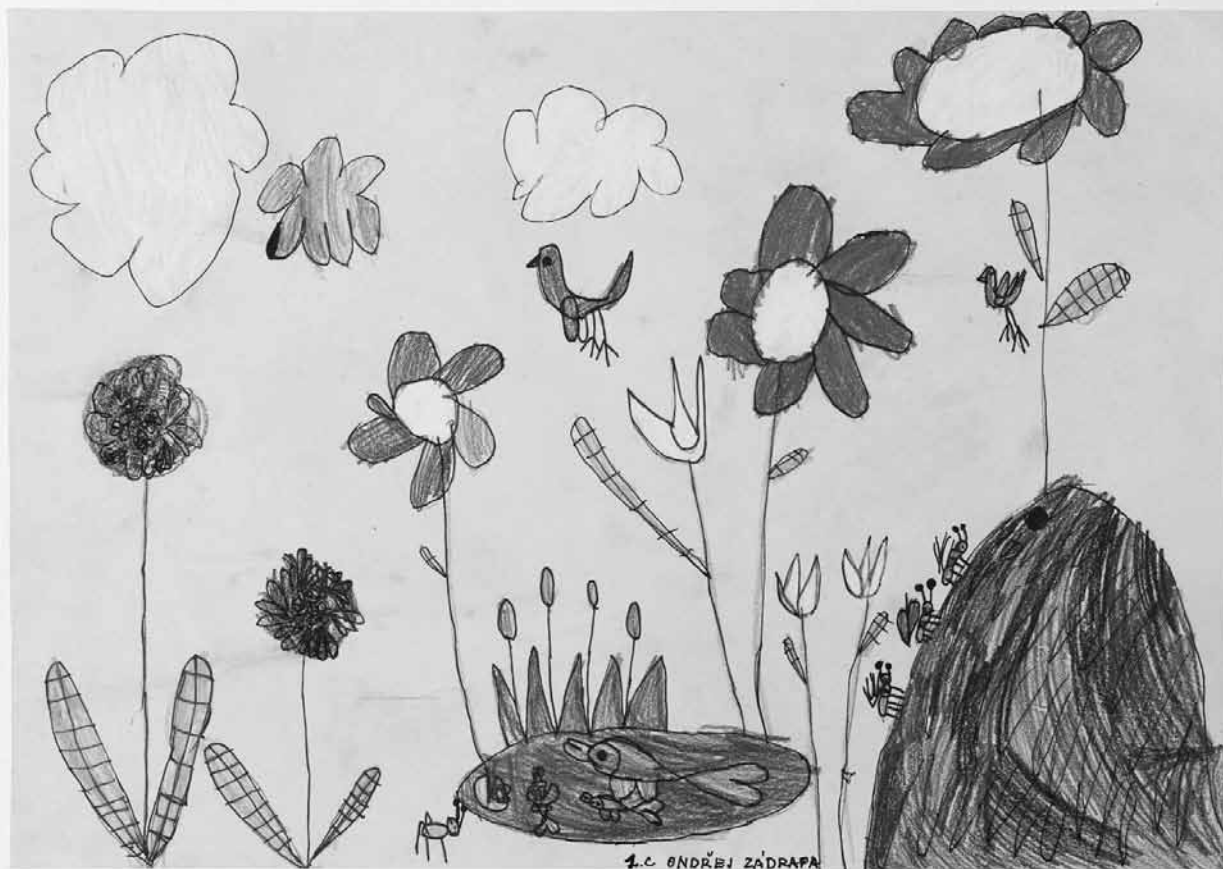
O AUTORECH

Tomáš Glanc se zabývá kulturními dějinami východní Evropy, zejména ruskou literaturou a výtvarným uměním, avantgardami, undergroundem a současnými jevy. Věnuje se vztahu poezie a performance, slovanské ideologii, kulturnímu a intelektuálnímu transferu. Vystudoval Univerzitu Karlovu, kde později vyučoval a v letech 2000–2003 řídil nově založený Ústav slovanských a východoevropských studií. Doktorské studium absolvoval na univerzitě v Kostnici. V letech 2005–2007 byl ředitelem Českého centra v Moskvě. Působil v různých funkcích na univerzitách v Brémách, Basileji, Novosibirsku a na Humboldtově univerzitě v Berlíně. Od roku 2015 pracuje na katedře slavistiky Curyšské univerzity. Působí jako kurátor českých i mezinárodních výstav, překladatel a kulturní publicista. Je autorem, spoluautorem a editorem řady knih a statí a členem mnoha českých i zahraničních redakčních a vědeckých rad.

Jan Bělíček, literární kritik a novinář, vystudoval filozofii, český jazyk a literaturu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Výtvarné práce studentů oceněné v soutěži

Památníku Terežín na téma: První věc, kterou udělám po válce, bude...

Ondřej Zádrapa: Příroda – v přírodě ukrytý klid, kolorovaná kresba, 7 let, Základní škola Vsetín, Ohrada 1876 (1. kategorie, 3. místo)

Adéla Podoubská: Dotek, kresba tužkou, 17 let, Gymnázium Tanvald (3. kategorie, 2. místo)

Markéta Krejsová: Tygr – půjdu do ZOO, linoryt, 9 let, ZUŠ Pardubice, Havlíčkova 925 (1. kategorie, 8. místo)

Jan Hornyak: Cestou necestou, kombinovaná technika – klovatina, tuš, anilínové barvy, 8 let, Základní škola Slovácká, Břeclav (1. kategorie, 5. místo)

David Theodor Nimrichtr: Obyčejný svět – pozorování, linoryt, 17 let, ZUŠ Pardubice, Havlíčkova 925 (3. kategorie, 3. místo)

Ještě k osmdesátému výročí osvobození Osvětimi

Osm desetiletí

V polovině ledna roku 1945 zahájila Rudá armáda po dohodě nejvyššího velení Spojenců vojenskou operaci mezi řekami Odrou a Vislou. Otevřela se tak fronta, která měla ulehčit západním jednotkám, zaskočeným nečekaným protiútokem německé armády v Ardenách. Rychlý postup 1. ukrajinského frontu donutil nacistické velení ke kvapné evakuaci zajateckých a koncentračních táborů v této oblasti. 27. ledna tak vstoupila jedna ze sovětských vojenských jednotek do jednoho z nich. Pluk, kterému velel Anatolij Šapiro, měl za sebou tuhé boje, při nichž téměř polovina mužů padla. Hrůzy války proto znal každý z nich z děsivé blízkosti. Ale to, co objevili v tomto táboře, přesahovalo jejich chápání. „Když jsme otevřeli bránu, spatřili jsme lidské trosky, doslova jen kosti potažené kůží. Někteří tam postávali bosí, přestože byl ukrutný mráz... Snažili se nás dotknout, snad aby se přesvědčili, že je to pravda,“ vzpomínal později Anatolij Šapiro, který se dožil vysokého věku a o svých zážitcích často hovořil na univerzitách v USA, kam se mu podařilo po válce emigrovat. A jak často zdůrazňoval, vůbec nechápal, jak je možné, že všichni vězňové tohoto tábora byli Židé. Protože – i on byl Žid.

Ten tábor se nacházel v původně polském městě Osvětim, které nacisté přejmenovali na Auschwitz. Od té doby toto jméno vzbuzuje hrůzu, stejně jako název vedlejší vesničky s původně romantickým jménem Březinka, které vešlo do dějin jako Birkenau.

Tolik z historie.

Od momentu, který popisuje Anatolij Šapiro, uplynulo osm desetiletí. Otevření brány s nápisem *Arbeit macht frei* je jedním z klíčových událostí dějin světa. Můžeme mu přisuzovat různé významy, od historického předělu až po existenciální filozofická zamyšlení. Tahle událost v kontextu tohoto místa doslova změnila lidské dějiny a jejich chápání, od náboženských diskusí (kde byl Bůh?), až po psychiatrické diagnózy přenosu posttraumatického syndromu.

Uplynulo celých 8 desetiletí. Je to hodně, nebo málo? Z perspektivy jednotlivce to je celý život, z perspektivy historie je to jen epizoda. Co se ale za oněch osm desetiletí změnilo? Motivací naší práce – nás jednotlivců, které rodinná anamnéza poznamenala na celý život – ale i institucí, které si předsevzaly pěstovat kulturu paměti, byla vždy mantra těch, kteří nacistické peklo díky sériím neuvěřitelných náhod přežili – NIKDY VÍC.

Podíváme-li se dnes po světě – díky současným technologiím je možné opravdu získat globální pohled – zjistíme, že se to nepodařilo. Tenhle slogan se jeví nyní jen jako prázdná fráze. Za oněch osm desetiletí se sice rozpadl bipolární politický svět, ale k obrovským lidským tragédiím docházelo celou dobu. Jakkoli se vyhnuly našemu euroatlantickému prostoru, zasáhly tentokrát jiné části světa, především Asii a Afriku.

Ti, kteří přežili nacistické běsnění, pro které se vžil název holocaust, ukazovali mimo jiné i na kořeny toho, co se stalo. Zlo bylo generováno v historických souvislostech staleté nenávislosti vůči jedné skupině lidí, a to Židům. Mnozí tvrdili, že je to vlastně náhoda a že se předmětem perzekuce mohly stát jakékoliv jiné skupiny. Ale je tomu skutečně tak? Dnes, po osmi desetiletích, jsme svědky obdobných projevů nenávislosti vůči Židům, a to v onom globálním měřítku. Tentokrát jsou zahaleny do racionalizace politických příčin izraelsko-palestinského konfliktu, ale nedejme se mýlit. Je to úplně stejná nenávisť, která vedla do plynových komor.

Jak to tedy je? Poučilo se lidstvo? A co by tomu řekl Anatolij Šapiro?

Tomáš Kraus

Vzpomínalo se i v Ostravě

Jako každoročně, tak i letos jsme se na pozvání Městského výboru ČSBS sešli u Památníku holocaustu v Ostravě, v sadu dr. Horákové. Letos je tomu už 80 let od osvobození koncentračního tábora Osvětim v lednu 1945 Rudou armádou.

Ale ještě nebyl konec války. Už žije jen málo pamětníků, kteří v té době projížděli Ostravou v otevřených vagoncích. Už žije jen málo pamětníků vězněných v Osvětimi a v dalších koncentracích. Už žije jen málo pamětníků někdejších pochodů smrti.

Protože poslední vězni vyhlazovacích táborů z Ostravy – Luděk Eliáš a Michal Salomonovič zemřeli před 5 lety, přečetla tajemnice Městského výboru ČSBS vzpomínku Ludka na dobu, kdy byl vězněm Osvětimi.

U Památníku holocaustu pak byly položeny květiny za Magistrát města Ostravy jeho náměstkyní – paní Hoffmannovou a Jiřím Vávrou, dále náměstkyní hejtmana Severomoravského kraje paní Šimoňákovou a zástupci dalších organizací.

Kamínky a rozžaté svíčky za oběti holocaustu nejen z naší rodiny, ale i za tisíce obětí předválečné ŽO v Ostravě položilo jen pět členů naší rodiny.

Salomonovičová L.,
Ostrava

INFORMACE – VZKAZY – VÝZVY – PROSBY

Ze zpráv reprezentace uveřejněných v únorovém čísle Obecních novin:

„F. Bányai informoval o problému, kdy v prostorách vlastněných ŽOP probíhají aktivity neslučitelné se zájmy ŽOP. Jsou to zejména problematická prohlášení na stránkách Institutu Terezínské iniciativy, které analytické středisko ŽOP eviduje dokonce jako antisemitský incident, a další aktivity, které nesou prvky nového antisemitismu. Domnívám se, že ŽOP by měla požadovat od ITI a TI neprodlenou nápravu s tím, že pokračování tohoto trendu by znamenalo ukončení podpory uvedených organizací. V této věci již vedení rozhodlo, že bude s TI a ITI o problému jednat.“

Reakce čtenářky, přeživší, na výše uvedenou zprávu v Obecních novinách:

Velmi mne zarazil nepřátelský tón vůči TI v únorovém zápisu z reprezentace ŽOP. Jestli se mezi pracovníky ITI vetřela osoba antisemitsky smýšlející, ale v současnosti mezi spolupracovníky již není, nelze připustit nehezký, výhrušný tón, kterým je informace o celé záležitosti popisována. TI sdružuje poslední pamětníky šoa.

Takto vedený zápis je velmi pobuřující. Je tam předstírán zájem o ochranu pověsti ŽOP, ale je ve skutečnosti jasně nepřátelský vůči organizaci, která výborně pro přeživší pracuje. Žádám, aby podobným způsobem nebylo TI vyhrožováno, ale bylo s našimi zástupci jednáno jako s váženým partnerem.

Eva Benešová

Předsednictvo Terezínské iniciativy a ředitel Institutu Terezínské iniciativy se plně ztotožňují s výše uvedeným příspěvkem Evy Benešové.

Předsednictvo Terezínské iniciativy, zejména s ohledem na výše uvedený text v Obecních novinách, s radostí přijalo dopis Michala Borgese, tajemníka ŽOP, v němž Terezínské iniciativě oznamuje schválení finančního příspěvku na činnost TI a zejména poslední větu dopisu, která zní:

Děkuji Vám jménem obce za Vaši velmi záslužnou práci pro komunitu.

Předsednictvo Terezínské iniciativy dostalo dopis, který nás potěšil:

Dobrý večer, dobrý předsedo!

Překvapili jste nás nedávno pozváním do kavárničky Vitrína, kde jsme se sešli v naprosto neschůzovní a velice přátelské sestavě. Členové a členky Terezínské iniciativy, naši příbuzní, děti i vnoučata. Ten nejmladší prolézal pod stoly, a velice nás a jezevčíka Bobinu tím potěšil. Ostatně měl rodinu v závěsu na kolenou okolo sebe.

Přítomných bylo sice méně, než bývávalo před lety, ale o to více Inoucí k sobě navzájem.

Rádi čteme články z našeho časopisu, prohlížíme si zajímavé záběry, chystáme si na nový termín lepší svetrík, objednávat na jiný termín zubaře. Pak je možná přese všechno chystání něco trochu jinak.

Někdo zastůně, jiný zakopne, ztratí klíče, a sejde se nás méně, nežli náš milý předseda čekal.

Milý předsedo, není to projev nevůle, jen už toho stíháme daleko méně, nežli bychom chtěli.

Díky Ti za to, že nás spojuješ s citem a s pochopením spolu s ostatními členy předsednictva TI.

I za ty, kteří se ostýchají to napsat.

Eva Benešová

**V neděli 27. dubna se bude konat tradiční akce ICEJ
Pochod dobré vůle a Kulturou proti antisemitismu.**

Účastníci pochodu se sejdou na rohu Staroměstského náměstí ve 14.00 hodin.

**Každoroční Terezínská tryzna se letos bude konat na Národním hřbitově v Terezině
v neděli 18. května od 10.00 hodin.**

Olena Kushch: Jarní den – moc mi chybí ty jarní barvy, 11 let, suchá jehla – kolorovaná, ZŠ Vsetín, Ohrada 1876 (1. kategorie, 8. místo)

**Tereziánská
iniciativa**

Vydává Tereziánská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 222 310 681, 601 122 818, e-mail: terezinskainiciativa@email.cz.
Redakční rada: Olga Kolárová, Michal Stránský.

Bankovní účet: v CZK: 59433011/0100.
Číslo 125 vyšlo v březnu 2025.

MK ČR E 10779